

Посольство
Великої Британії
в Україні

МІНІСТЕРСТВО
У СПРАВАХ
ВЕТЕРАНІВ

ЗВІТ МОНІТОРИНГОВІ ВІЗИТИ

ВЕТЕРАНСЬКИЙ ПРОСТІР ПІЛОТНИЙ ПРОЄКТ

INFO@RADNYK.ORG

WWW.RADNYK.ORG

[RADNYKY](https://www.facebook.com/RADNYKY)

РЕЗЮМЕ

Зазначений звіт є результатом огляду ветеранських просторів у наступних регіонах: Житомирська, Миколаївська, Одеська, Рівненська області.

Метою цієї роботи є визначення потреб у створенні ветеранських просторів у регіонах України, оцінка форм організації таких просторів та процедур налагодження роботи, ролі ветеранських просторів у реінтеграції та можливостей у допомозі ветеранам.

Звіт складено на підставі інформації, зібраної під час моніторингових візитів до зазначених регіонів. Джерелами інформації стали документи щодо створення ветеранських просторів, результати неформалізованих бесід (опитувань) ветеранської спільноти, представників створених ветеранських просторів, представників органів влади.

НАВІЩО ПОТРІБНО СТВОРЮВАТИ ВЕТЕРАНСЬКІ ПРОСТОРИ

Станом на 01.08.2019 в Україні налічується 370 387 осіб зі статусом учасників бойових дій.

Якщо розглядати в рамках регіонів проєкту, то цифри є наступними:

Регіон	Кількість осіб зі статусом УБД	% від загальної кількості осіб зі статусом УБД
Житомирська область	18 580	5,02 %
Миколаївська область	14 900	4,02 %
Одеська область	13 090	3,53 %
Рівненська область	10 858	2,93 %

Особи, які брали участь у бойових діях, після демобілізації і повернення до цивільного життя не отримують необхідної допомоги і підтримки для реадaptaції. Систему реадaptaції необхідно створювати, і основою такої системи мають стати простори для ветеранів, які забезпечують підтримку в форматі "рівний-рівному", концентрують засоби допомоги від держави, неурядового та бізнес-сектора, громадян. Ветеранські простори мають концентрувати в одному місті всі основні сервіси, необхідні ветерану: психологічну адаптацію, освітні проєкти, юридичну допомогу, реабілітацію через спорт, сприяння в працевлаштуванні тощо.

Потреба у такому форматі роботи з ветеранами визначається цільовою аудиторією (за інформацією Мінветеранів):

- ветерани – переважно молоді, соціально активні люди;
- здебільшого ветерани не довіряють державним інституціям, не вірять в ефективність заходів держави та не звертаються до них за підтримкою;
- ветерани відчувають загальну відсутність культури психологічних консультацій у суспільстві;
- на сьогодні відсутня ефективна і достатньо розгалужена мережа надання послуг з соціально-психологічної адаптації;
- ветерани не відчувають довіри до цивільних психологів;
- відсутня послідовна робота при переході від військової служби до цивільного життя, зокрема робота щодо профорієнтації.

ЯК НАЛАГОДЖЕНО РОБОТУ ВЕТЕРАНСЬКИХ ПРОСТОРІВ У РЕГІОНАХ ПРОЕКТУ

ЖИТОМИРСЬКА ОБЛАСТЬ

Житомирська область є першою, де було створено ветеранський простір – Громадську спілку “Дім ветерана”. Простір відкрився в червні 2018 року на базі Житомирського обласного центру вертебрології та реабілітації. Бенефіціарами цього простору є учасники бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни, члени сімей загиблих, а також бійці-добровольці.

Ветеранський простір розміщений за адресою:

м. Житомир, Чуднівське шосе, 1 та пропонує наступні сервіси:

- заходи психологічної допомоги та адаптації;
- бізнес-тренінги для ветеранів, які прагнуть відкрити власну справу;
- робота з сім'ями загиблих;
- безкоштовні курси англійської мови;
- юридичні консультації;
- майданчик для волонтерських проєктів;
- проведення конференцій і тренінгів;
- проведення заходів арт-терапії для ветеранів, членів сімей;
- організація дитячого дозвілля для дітей ветеранів, військовослужбовців, дітей загиблих.

МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСТЬ

Ветеранський простір у формі комунальної установи створено в Миколаївській області у грудні 2018 року за ініціативою групи ветеранів, неурядових ветеранських організацій. Він отримав назву Комунальна установа “Міський центр підтримки внутрішньо переміщених осіб та ветеранів АТО”.

На сьогодні Центр отримав у користування приміщення за адресою:

м. Миколаїв, вул. Кобера, 13, в якому проводиться ремонт. Фактично діяльність у

рамках ветеранського простору до закінчення ремонту здійснюється за адресою:

м. Миколаїв, вул. Фалєєвська, 3;

тренінги проводяться за адресою: **м. Очаків, вул. Хетагурова, 44.**

Ветеранам пропонуються наступні сервіси:

- заходи психологічної допомоги та адаптації;
- фізична реабілітація;

- бізнес-тренінги для ветеранів, які прагнуть відкрити власну справу;
- робота з сім'ями загиблих;
- юридичні консультації;
- проведення заходів арт-терапії для ветеранів, членів сімей;
- організація конференцій, тренінгів;
- робота з дітьми: організація дитячого дозвілля, клуб раннього розвитку.

ОДЕСЬКА ОБЛАСТЬ

Ветеранський простір у формі громадської організації було створено в Одеській області в серпні 2019 року. На сьогодні підписано спільний договір із Державним закладом «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» та Громадською організацією «Одеський чорноморський центр конверсії військових кадрів» щодо розміщення простору за адресою:

м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26.

Ведеться спільна робота щодо налагодження сервісів для ветеранів, які будуть надаватися на базі одеського ветеранського простору. Водночас за адресою:

м. Одеса, вул. Катерининська, 32 надаються послуги психологічної реабілітації, юридичної допомоги, проводяться тренінги для ветеранів, членів їхніх сімей.

РІВНЕНСЬКА ОБЛАСТЬ

Ветеранський простір у Рівненській області реалізується як проєкт Громадської організації «Обласна ветеранська спілка учасників АТО Рівненщини». Для реалізації цього проєкту організація в кінці 2018 року отримала від міської влади приміщення площею 220 кв. м, що потребує ремонту. Сьогодні ведуться ремонтні роботи та обладнання приміщення під потреби ветеранів.

До закінчення ремонтних робіт ведеться робота з ветеранами за адресою:

м. Рівне, майдан Просвіти, 1, каб. 221 (приміщення Обласної державної адміністрації).

Зокрема, пропонується юридична і психологічна допомога, проводяться тренінги для ветеранів, членів їхніх сімей.

МОЖЛИВІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЕТЕРАНСЬКИХ ПРОСТОРІВ

За результатами проведеної роботи з регіонами було виявлено три форми організації ветеранських просторів:

- ветеранський простір, створений як неурядова організація;
- ветеранський простір, створений коаліцією організацій;
- ветеранський простір, створений як комунальна установа.

Кожна вказана форма має свої сильні і слабкі сторони, можливості і загрози, про що описано далі.

I. Ветеранський простір, створений як неурядова організація: громадська організація чи благодійний фонд

Прикладом ветеранського простору, створеного як неурядова організація, може бути простір, який створюється в Одеській області - Громадська організація "Ветеранс Хаб Одеса".

Засновниками громадської організації можуть бути громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах.

Засновниками благодійної організації можуть бути дієздатні фізичні та юридичні особи, крім органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших юридичних осіб публічного права.

Органи управління громадської організації:

- збори учасників
- виконавчий орган
- наглядова рада (не обов'язково).

Органи управління благодійної організації:

- загальні збори учасників
- виконавчий орган
- наглядова рада (якщо не більше десяти учасників, наглядова рада може не створюватися).

Документ, що регулює діяльність, – статут.

SWOT-АНАЛІЗ ветеранського простору, що створений як НЕУРЯДОВА ОРГАНІЗАЦІЯ

 СИЛЬНІ СТОРОНИ	 СЛАБКІ СТОРОНИ
<p>Незалежність від політичних структур, свобода дій в інтересах бенефіціарів, стійкість до змін політичної влади.</p> <p>Легкість ухвалення рішень щодо діяльності організації, незабюрократизованість процедур.</p> <p>Можливість швидко реагувати на зміни зовнішніх ситуацій, змінювати напрями роботи та реалізовувати проекти.</p> <p>Можливість залучати донорські кошти.</p> <p>Можливість залучати волонтерів до роботи простору.</p> <p>Можливість ГО здійснювати підприємницьку діяльність (без мети отримання прибутку).</p>	<p>Проектний формат фінансування, відсутність стабільного фінансування.</p> <p>Конфлікти в рамках організації, що не можуть бути врегульовані вказівками вищого органу</p>
 МОЖЛИВОСТІ	 ЗАГРОЗИ
<p>Відсутність контролю з боку органів влади та самоврядування.</p> <p>Авторитет серед ветеранів, можливість залучати ветеранів різних політичних поглядів через політичну нейтральність.</p> <p>Стійкість до зміни політичної влади.</p>	<p>Складнощі в комунікаціях з органами влади та самоврядування.</p> <p>Відсутність підзвітності та загрози щодо нецільового використання коштів.</p> <p>Вразливість під час виборчих процесів ("жертви" постійної передвиборчої боротьби між кандидатами, партіями).</p> <p>Ризики втрати приміщень, що передані для використання органами влади.</p> <p>Конфлікти та конкуренція з неурядовими організаціями, які надають допомогу ветеранам.</p>

II. Ветеранський простір, створений коаліцією організацій, у формі громадської спілки чи неформальної коаліції

Прикладом створення ветеранського простору як коаліції організацій є ветеранський простір у Житомирській області - Громадська Спілка "Дім Ветерана".

Засновниками ветеранського простору, що створюється коаліцією організацій, є юридичні особи приватного права, включаючи громадські організації, благодійні організації, інші неурядові організації. У випадку, якщо коаліція неформальна (не у формі громадської спілки), засновниками можуть бути також фізичні особи.

Органи управління для громадської спілки:

- вищий орган: загальні збори, конференція або з'їзд;
- виконавчий орган: одноособовий - Директор, Голова, Виконавчий директор чи колегіальний - Правління, Дирекція;
- контролюючий та наглядовий (за потреби): Ревізійна комісія, Наглядова рада.

Керівними органами неформальної коаліції можуть бути збори учасників, інший формат за домовленістю.

Документ, на підставі якого діє громадська спілка, – статут, неформальна коаліції може діяти на підставі меморандуму про співпрацю чи договору про спільну діяльність.

SWOT-АНАЛІЗ ветеранського простору, що створений КОАЛІЦІЄЮ ОРГАНІЗАЦІЙ

 СИЛЬНІ СТОРОНИ	 СЛАБКІ СТОРОНИ
<p>Незалежність, незаангажованість, повна свобода дій в інтересах бенефіціарів.</p> <p>Наявні досвід та різноманіття поглядів членів коаліції допомагають найкращому розв'язанню проблем, визначенню напрямів роботи. Синергетичний ефект роботи.</p> <p>Більша фінансова стійкість через підтримку партнерів.</p> <p>Можливість залучати волонтерів до роботи простору.</p> <p>Можливість здійснювати підприємницьку діяльність (без мети отримання прибутку).</p>	<p>Можливі розбіжності у поглядах учасників коаліції, що потребує додаткових процедур розв'язання спорів і конфліктів, ухвалення рішень.</p> <p>Складнощі у менеджменті та організації роботи, ухваленні рішень, що викликані потребою узгоджувати рішення всіма членами коаліції.</p> <p>Проектний формат фінансування, відсутність стабільного фінансування.</p>
 МОЖЛИВОСТІ	 ЗАГРОЗИ
<p>Відсутність контролю з боку органів влади та самоврядування.</p> <p>Донори зацікавлені надавати кошти коаліціям організацій більшою мірою, ніж окремим організаціям.</p> <p>Авторитет серед ветеранів, можливість залучати ветеранів різних політичних поглядів через політичну нейтральність.</p> <p>Стійкість до зміни політичної влади.</p>	<p>Складнощі в комунікаціях з органами влади та самоврядування.</p> <p>Відсутність підзвітності та загрози щодо нецільового використання коштів.</p> <p>Вразливість під час виборчих процесів ("жертви" постійної передвиборчої боротьби між кандидатами, партіями).</p> <p>Ризики втрати приміщень, що передані для використання органами влади.</p> <p>Конфлікти та конкуренція з неурядовими організаціями, які надають допомогу ветеранам.</p>

III. Ветеранський простір, створений як комунальна установа

Прикладом створення ветеранського простору як комунальної установи місцевого органу влади є ветеранський простір у Миколаївській області – Комунальна установа “Міський центр підтримки внутрішньо переміщених осіб та ветеранів АТО”.

Засновниками такого ветеранського простору виступає орган місцевого самоврядування (сільські, селищні, міські ради).

Управління здійснюється директором, який виступає як виконавчий орган, та наглядовою радою, яка є контролюючим органом.

Така форма ветеранського простору визначається підпорядкованістю, підзвітністю та підконтрольністю органам місцевого самоврядування.

Ветеранський простір у формі комунальної установи діє на підставі положення про комунальну устанovu, яке затверджується відповідною радою.

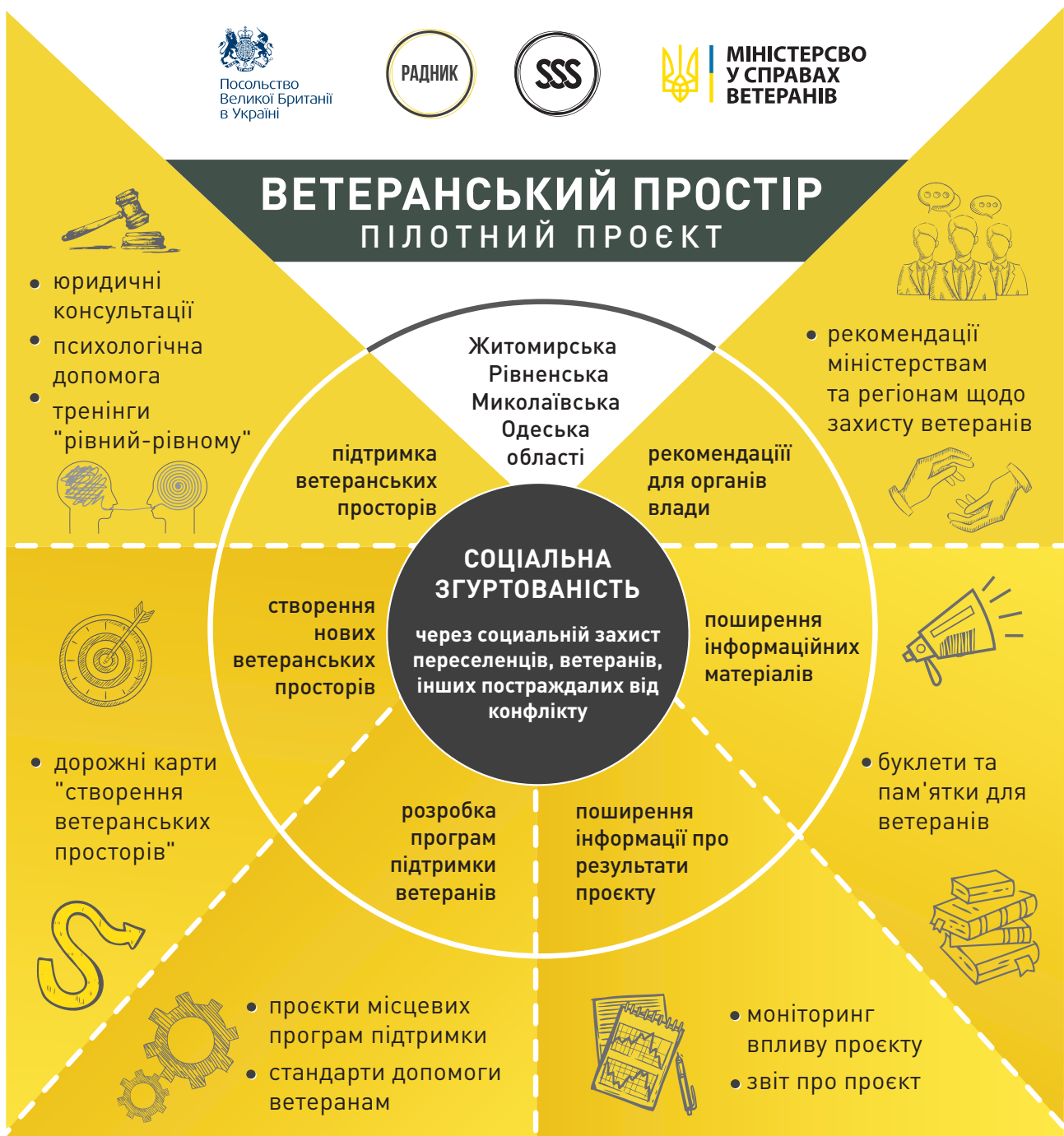
SWOT-АНАЛІЗ ветеранського простору у формі КОМУНАЛЬНОЇ УСТАНОВИ

 СИЛЬНІ СТОРОНИ	 СЛАБКІ СТОРОНИ
<p>“Владна” інституція – підрозділ органу місцевого самоврядування.</p> <p>Безпосередній доступ до регіональних владних інституцій і можливість впливати на «порядок денний» засідань сесії відповідної ради.</p> <p>У контексті популярності реформи децентралізації та концепції “спроможні громади” можна залучити додаткові кошти від третіх сторін та популяризувати як публічну інституцію.</p> <p>Трудовий договір для працівників (стабільність, передбачуваність, довготривалість роботи).</p>	<p>Бюрократична процедура погодження основних питань діяльності та питань отримання фінансування від третіх осіб.</p> <p>Необхідність дотримуватись процедур Закону України «Про публічні закупівлі».</p> <p>Невисокий рівень офіційної заробітної плати.</p> <p>Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності.</p> <p>Різноманітність підходів до соціального захисту відповідних людей владою на місцевому рівні, що може проявлятися у неоднаковому розумінні сутності інституції.</p>
 МОЖЛИВОСТІ	 ЗАГРОЗИ
<p>Створювати «коаліції» зі схожими комунальними установами на рівні області, суміжних областей, або ж об’єднання відповідних комунальних установ з аналогічною соціальною метою (об’єднання в асоціації) – п. 21 ч. 1 ст. 26 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”.</p> <p>Можливості займатися підприємницькою діяльністю та надавати окремі послуги на платній основі.</p>	<p>При зміні політичної ситуації можлива зміна напрямів роботи, ліквідація, реорганізація.</p> <p>Недостатній рівень фінансування (економія коштів місцевого бюджету).</p> <p>Зниження якості послуг через недостатнє фінансування та відсутність мотивації у працівників.</p> <p>Можливе несприйняття діяльності людьми, для задоволення потреб яких створено установу, через загальну недовіру до влади.</p> <p>Децентралізація передбачає до червня 2020 року ухвалення нової редакції закону про місцеве самоврядування, у зв’язку з чим можливі непередбачувані зміни повноважень ОМС.</p>

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО КОНЦЕПЦІЇ ВЕТЕРАНСЬКОГО ПРОСТОРУ

Відповідно до Концепції центрів психосоціальної адаптації ветеранів/нок, діючих військовослужбовців та представників сектора безпеки і оборони, їхніх родин та родин загиблих за принципом самоорганізації, яку було підготовлено Міністерством у справах ветеранів, рекомендується наступна концепція проекту щодо створення ветеранських просторів у регіонах.

ПРОЕКТ “ВETERАНСЬКИЙ ПРОСТІР”

МЕТА:

створення умов для успішної психосоціальної адаптації ветеранів/ветеранок, діючих військовослужбовців, інших представників сектора безпеки і оборони на стадії переходу до цивільного життя, їхніх родин, родин загиблих та повернення їх до активного суспільного життя.

ПРИНЦИПИ РОБОТИ:

- «Ветеран для ветерана» / «рівний рівному»
- Комплексний підхід до вирішення
- Ветеранський простір – комунікаційний майданчик між державними, недержавними інституціями та ветеранами.

СЕРВІСИ ВETERАНСЬКОГО ПРОСТОРУ:

- психологічна адаптація;
- юридичні та соціальні консультації;
- підвищення професійного рівня, профорієнтація;
- бізнес-інкубатор для ветеранів;
- спортивна реабілітація;
- мобільні групи допомоги;
- регіональний тренінговий центр.

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОБОТИ:

• психологічна адаптація: - індивідуальні заняття - групові тренінги - робота з родинами - арт-терапія	• освітні проекти: - перекваліфікація - отримання додаткових знань та навичок - мотиваційні програми

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОБОТИ:

- дозвілля:
  - дозвілля для дітей/родин
  - цільові акції для ветеранів
  - культурницькі ініціативи
- реабілітація через спорт:
  - робота реабілітаційних груп
  - організація спортивних заходів
- сприяння працевлаштуванню:
  - допомога у створенні власного бізнесу
  - ярмарок вакансій
  - ветеран – відповідальний працівник
- правові питання:
  - юридичні консультації
  - правова допомога
- програми переходу:
  - професійні тренінги
  - психологічна підготовка
  - робота з роботодавцями
- мобільні групи:
  - виїзна допомога ветеранам у віддалених населених пунктах
  - залучення ветеранів до допомоги на виїзд

ОСНОВНІ АКТИВНОСТІ (ОРІЄНТИР)

- напрям роботи з родинами загиблих:
  - щотижневі заходи та майстер-класи для дітей
  - психологічні тренінги для родин загиблих/групи підтримки
- психологічна адаптація для ветеранів:
  - індивідуальні психологічні тренінги (спілкування)
  - групові психологічні тренінги
- освітні програми (додаткові знання та навички для ветеранів):
  - курси англійської мови
  - навчання комп'ютерної грамотності
  - співпраця із HR-відділами підприємств, установ, організацій
  - освітні мотиваційні лекції
  - поточні юридичні консультації для ветеранів та членів родин

- культурно-масові заходи:
  - концерти
  - перегляд тематичних фільмів та обговорення
  - спільні акції дозвілля
- спільні волонтерські проекти:
  - науково-практичні конференції
  - майстер-класи для дорослих
  - професійна орієнтація
  - тренінги особистого росту та професійні навчальні тренінги.

ЗОНУВАННЯ ВЕТЕРАНСЬКОГО ПРОСТОРУ

ОСНОВНІ ЗОНИ	СЕРВІСИ	МЕБЛІ ТА ТЕХНІКА
Навчальна зона	Індивідуальні тренінги, навчання з малими групами, індивідуальні консультації	Робочі станції, офісні меблі
Переговорна/ тренінгова зона	Групові тренінги, інституційні зустрічі та наради	Конференц-стіл, стільці
Зона “кухонних розмов”	Неформальне спілкування (80% випадків)	Барна стійка для розмов, барні стільці, кухонна техніка (кавоварка+чайник)
Дитяча кімната	Дозвілля для дітей	М'яке покриття та м'які меблі, ігрова приставка
Зона масових заходів	Майданчик для концертів, масових акцій	Книжкові шафи, стільці, проекційна техніка, екран, звук (режисерський пульт на 4 доріжки, 2 мікрофони, 2 колонки), 6 ноутбуків, роутер
Адміністративні приміщення	Робота адміністративного персоналу	Стандартні офісні меблі: офісний стіл, стільці, тумба, шафа, 2 ноутбука
Спортивна зона	Спортивна реабілітація	Тренажери, спортивний інвентар

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Ветеранська спільнота України потребує створення в регіонах ветеранських просторів, що забезпечать ветеранів, членів їхніх сімей необхідною допомогою, підтримкою при переході до цивільного життя. Наявні приклади існування ветеранських просторів показали свою затребуваність та ефективність у роботі з ветеранами.

2. Створення ветеранського простору – це завжди ініціатива ветеранів/ волонтерів АТО регіону, що здійснюють заходи лобювання цього питання в місцевих органах влади. Отримавши підтримку від місцевої влади у вигляді приміщення, ініціативна група може розпочати діяльність простору. Отже, без ініціативи самих ветеранів у регіонах створювати ветеранський простір беззмістовно.

3. Основним заходом підтримки від місцевої влади є виділення приміщення для розміщення ветеранського простору. Зазначене є першим кроком і основою для подальшого існування просторів. Отже, головна рекомендація для місцевих органів влади надати підтримку регіональним ініціативам.

4. На сьогодні наявна концепція функціонування ветеранського простору, що створена Міністерством у справах ветеранів. Концепцією охоплено основні потреби ветеранів, її реалізація здатна забезпечити ефективно розв'язання проблем ветеранів, членів їхніх сімей. Варто впроваджувати зазначену концепцію як стандарт діяльності ветеранського простору та викладати її заходи в нормативних документах просторів.

«Розвиток соціальної згуртованості в Україні шляхом посилення регіонального та місцевого соціального захисту внутрішньо переміщених осіб, ветеранів та інших осіб, які постраждали від конфлікту»

Проект реалізується Stabilization Support Services за підтримки посольства Великої Британії в Україні.